

Libros

Bronfman Vargas, Alan – Cancela Outeda, Celso – Martínez Estay, José Ignacio – Peredo Rojas, Marcela (coord.). *Política, Derecho y Constitución. Estudios en homenaje al profesor Antonio Carlos Pereira Menaut. Tirant lo Blanch, Valencia, 2021, páxs. 1134. ISBN 978-84-1355-755-7*

Toda unha vida adicada á docencia e á investigación no campo do Dereito Público e os estudos políticos. Esa sería unha das frases posibles para definir a vocación e o traballo univesitario do profesor Antonio Carlos Pereira Menaut. Outro dos aspectos que poderíamos poñer en valor respecto da súa traxectoria sería o seu papel fundamental na creación e desenvolvemento dunha escola de estudo e investigación (que non de pensamento) da que resultan un amplo número de teses de doutoramento dirixidas aos que hoxe en día exercen a docencia a ambos lados do Océano Atlántico.

Así as cousas, co motivo da xubilación do profesor Pereira, aqueles que un día foron os seus doutorandos, así como moitos outros colegas de profesión e tamén amigos, puxeron en marcha a idea de publicar un libro homenaxe para tratar de devolver (alomenos parcialmente) moito do transmitido ao longo do tempo polo agora homenaxeado.

Esta homenaxe tradúcese nunha publicación na que interveñen preto dunha cincuentena de autores de orixes moi diversas: Alemaña, Perú, Portugal, Reino Unido ou Venezuela; pero, sen obviar estas procedencias, e outras moitas por onde impartiu maxisterio o homenaxeado, por enriba de todo debemos salientar as de España e de Chile. No primeiro caso, porque a Universidade de Santiago de Compostela (despois do seu paso por outras universidades españolas) acabou por converterse no campamento base do profesor Pereira impartindo por décadas as súas *Lecciones de Teoría Constitucional*; e no segundo, porque as súas estadías de investigación en Chile e o importante número de doutorandos que deixaban ese país para facer o Camiño de Santiago, acabaron por situalo como habitual profesor visitante de diferentes universidades chilenas. Prova deste influxo é que 21 dos autores deste libro son chilenos, como tamén tres dos catro coordinadores.

Este libro homenaxe está formado, como non podía ser doutro xeito, a través de catro grandes áreas temáticas que veñen a conectar coas grandes liñas de traballo e investigación desenvolvidas polo homenaxeado ao longo da súa traxectoria: a Teoría Constitucional; os Órganos Constitucionais e as súas atribucións; os Dereitos e Libertades; e a Política e o Dereito. Desta forma, a través dun enfoque multidisciplinar, no que atopamos traballos elaborados por constitucionalistas, administrativistas, procesalistas, filósofos do Dereito ou politólogos, vanse desenvolvendo diagnoses e mesmo propostas de solucións diante de moitos dos asuntos que nos ocupan e preocupan no campo do Dereito e da Ciencia Política.

Neses catro grandes bloques temáticos podemos atopar estudos sobre as formas de organización territorial (e, singularmente, o federalismo), os mecanismos de participación cidadá, ou os principios que limitan a acción dos poderes públicos. Podemos tamén ver o importante papel dado polos autores ao control constitucional a través de fómulas e exemplos diversos. Ou tamén o espazo fundamental que o libro adica ao estudo da dignidade humana e os dereitos fundamentais, constituindo a área temática máis ampla da publicación. E mesmo estúdase o significado da interacción entre Política e Dereito, a importancia de explicar as causas, os porqués e os contextos.

Como dicía ao inicio, Antonio Carlos Pereira Menaut creou unha escola de estudo e investigación, pero nela non existiu nin existe pensamento único. O seu pensamento susténtase na análise crítica e no cuestionamento permanente de case todo; sen dúbida, baixo o efecto dos principios do Dereito anglosaxón non negados polo autor en ningún momento e que todo estudante detectaba xa no primeiro día de clase da antiga materia de Dereito Político. Mais ese cuestionamento xeral, convive con sólidos principios (limitación ao poder, dereitos innatos) exteriorizados na súa defensa do *rule of law* ou da Revolución Gloriosa de 1688; Non obstante, esa anglofilia non foi imposta aos seus doutorandos e esta publicación e unha mostra disto, pois a heteroxeneidade e variedade de perspectivas e posicionamentos nos diversos estudos que a compoñen é precisamente un dos seus puntos a favor.

Chegados a este punto, se o lector busca unha sucesión monocorde de traballos, debe acudir a outras opcións de lectura. Porén, se o lector quere ter unha ampla, estimulante e multidisciplinar visión sobre os *asuntos públicos*, este libro homenaxe non só e recomendable senón que se converte en imprescindible.

Fernando Martínez Arribas
Universidade de Vigo

Ramiro Troitiño, David– Kerikmäe, Tanel – Martín de la Guardia, Ricardo – Pérez Sánchez, Guillermo Á. (editores). *The EU in the 21st Century. Challenges and Opportunities for the European Integration Process*, Springer, Cham, 2020, páxs. 317. ISBN 978-3-030-38298-5

Despois dunha pequena delonga, o pasado 9 de maio botou a andar a Conferencia sobre o Futuro de Europa. Segundo a Declaración conxunta, de 10 de marzo de 2021, realizada polo presidente do Parlamento Europeo a Presidencia do Consello da UE e a presidenta da Comisión Europea, aspira a ser un novo foro inclusivo e aberto para debater sobre cuestións e temas que importan aos cidadáns da UE: políticas públicas (saúde, cambio climático, xustiza social, dixitalización, presenza internacional da UE...) e a futura reforma das súas institucións. A listaxe non é exhaustiva pois está aberta á inclusión doutros asuntos. En último termo, o foro apunta á preparación da UE para afrontar os diversos retos e desafíos que se lle presentan á UE da terceira década do século XXI.

A obra que presentamos encaixa perfectamente no anterior marco. Como indicaremos a seguir, examina unha serie de temas, presentes e futuros, que aparecerán na mencionada Conferencia e que revisten unha dimensión estratéxica innegable.

Na última década, a UE atravesou unha fase axitada, ás veces tumultuosa e confusa. Algúns falan da “década da policrise”. Os ingredientes desta situación son, entre outros, a crise do euro (2008-2012), a crise grega (2015), a crise dos refuxiados (2015) e, sobre todo, o resultado do referendo británico sobre o Brexit de 23 xuño de 2016. Se botamos unha ollada atrás, certamente non se percibe unha situación novidosa ou inusual. Pódese dicir que é o escenario habitual na UE desde finais dos oitenta (caída do Muro de Berlín, negociacións en Maastricht, o conflito da ex Iugoslavia, o fracaso do Tratado constitucional, etc.).

A novidade no actual contexto post-crise radica no impacto nas institucións estatais (governos, parlamentos, constitucións...), nas políticas públicas, na opinión pública (desafección política, euroescepticismo, populismo...) e nas institucións europeas. Despois de canalizar a Eurocrise (unión bancaria, unión fiscal ...), é evidente a supresión de competencias (políticas) que experimentaron os estados membros, así como as interdependencias creadas, especialmente na Eurozona. Hoxe en día, as divisións e tensións políticas entre estados (norte-sur respecto ao euro ou este-oeste respecto á inmigración) resultaron evidentes. Trala crise, é explícito que a UE adoptou un perfil redistributivo que convive co perfil regulatorio, creando gañadores e perdedores. A reforma das institucións europeas debería ter en conta a politización (e constitucionalización) experimentada pola UE. Tamén debe considerar a atribución de novas competencias estatais a Bruxelas (fiscalidade, orzamento ...) para proceder cunha nova reforma institucional (institucións e toma de decisións).

A primeira vista, a UE atópase nunha conxuntura crucial. A narrativa europea actual apunta cara á unión política. Así, hai moitas e complexas cuestións na axenda europea: que tipo de unión levará a cabo, como e cando levará a cabo, que deseño institucional adoptarase.

Non é necesario insistir en que a integración europea é unha experiencia exitosa. Xerou paz, prosperidade, crecemento, mellores niveis de vida ... Pero, por si sós, estes resultados

non poden xustificar (lexitimidade dos resultados) a orientación da UE poscrisis cara á unión política. Xa non é posible andar na punta dos pés en termos políticos cos cidadáns. Estes entenden claramente que as medidas adoptadas (unión bancaria, unión fiscal, rescates financeiros e memorandos ...) teñen un impacto na vida cotiá (servizos públicos) e que xurdiron gañadores e perdedores entre os estados e a cidadanía. A pesar do esforzo contra algunhas forzas políticas, parece que entenderon que a soberanía nacional non é o remedio. A UE é xa un espazo politizado e constitucionalizado (en parte) que necesita unha arquitectura institucional acorde con certos principios, valores ou elementos básicos. Será preciso identificar as deficiencias políticas institucionais e os desafíos políticos aos que se enfrenta a UE (institucións, democratización, competencias europeas e federalismo, políticas públicas europeas ...). Unha vez identificados estes elementos, será o momento de levar a cabo unha reforma institucional da UE, en maior ou menor medida. Como paso previo a esta tarefa, é obrigatorio revisar determinadas cuestións políticas estruturais sobre o proceso de integración (principios, valores, método, orientación ...) que afectan á arquitectura institucional da UE. Isto debería poder dar resposta á pregunta que debe abordar a comunidade política: Que tipo de sociedade queremos construír?

A UE está baixo presión a causa dunha serie de problemas ou cuestións que son examinadas na publicación referida. Desde unha perspectiva multidisciplinar (dereito, economía, historia, relacións internacionais...), esta obra examina unha serie de problemas de longo alcance. A súa estrutura descansa en catro bloque principais. No primeiro bloque, desde unha óptica histórica, lévase a cabo unha análise da evolución do proceso de integración europeo que, arestora, se atopa nunha encrucillada, en particular, despois do Brexit. No segundo bloque, baixo o título “As preocupacións dos cidadáns europeos”, son revisadas cuestións coetáneas e sobranceiras (nacional-populismo, a relixión, a inmigración ou seguridade interna) que atinxen na cidadanía europea, tanto política como socialmente. Desde unha óptica interna, o terceiro bloque revisa elementos institucionais da UE (federalismo, separación de poderes, estado de Dereito...) e relativos a certas áreas políticas (impacto do Brexit, intelixencia artificial, desenvolvemento económico...). Para rematar, o cuarto bloque, que versa sobre as necesidades exteriores da UE, examina cuestións coma o futuro rol mundial da UE, a crise ucraína e as relacións con Rusia ou a ciberseguridade e política de seguridade común e defensa.

En definitiva, *The EU in the 21st Century. Challenges and Opportunities for the European Integration Process* saíu do prelo nun intre moi acaído dado debate público lanzado con ocasión da Conferencia sobre o Futuro de Europa. Seguro que as súas páxinas ofrecerán un valioso material intelectual para nutrir as nosas discusións e os nosos diálogos sobre a UE que desexamos erguer nas vindeiras décadas.

Celso Cancela Outeda
Universidade de Vigo

Boletín de subscrición

Nome e apelidos:

Enderezo:

Poboación:

Código Postal:

País:

CIF/NIF:

Teléfono:

Desexo subscribirme a “Tempo Exterior”, a partir do número _____, que abonarei mediante:

Talón nominativo adxunto

Transferencia a ABANCA

Oficina Baiona

ES39 20805015613040014108

Domiciliación bancaria

CANTIDADE	PREZO PARA ESPAÑA	TOTAL
	Subscripción anual (2 números): . 15 euros	
	Número solto: 10 euros	
	Prezo para o estranxeiro	
	Subscripción anual (2 números): 25 \$	
	Número solto: 15 \$	
Importe total do pedido:		

Domiciliación bancaria (se procede)

Sr/a. director/a do/da Banco/Caixa:

Enderezo:

Sucursal:

Poboación:

Provincia:

Código Postal:

Autorizo a esa entidade para que se carguen na conta referenciada

Titular:

Número de conta (entidade-sucursal-dc-nº de conta):

os recibos que o IGADI libraré a meu nome.

Sinatura e data:

Enviar ao:

IGADI (Instituto Galego de Análise e Documentación Internacional)

Centro Cívico Sur

Rúa Luís Braille, 40

36003 Pontevedra

Tel. +34 986 843 436 / +34 604 039 754

Nota: En caso de domiciliación bancaria, de non consignar completamente os datos bancarios a subscripción non se fará efectiva.